

Розділ I

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА. КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 346.7:343.535

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-66-1-6-12>

Богатир Віктор Костянтинович,

аспірант

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8340-6388>

ІСТОРИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНОВЛЕННЯ ЛІКВІДАЦІЙНОЇ ПРОЦЕДУРИ ЯК ОКРЕМОЇ СУДОВОЇ ПРОЦЕДУРИ В СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО

У статті на основі застосування методів аналізу та порівняння розглянуто процес розвитку та становлення сучасного законодавства щодо ліквідації боржника-банкрута. Показано, що сучасний стан законодавства прямо залежить від історичного розвитку зазначеної галузі та становлення інституту банкрутства, зокрема на території сучасної України та інших розвинених у той час країн. Зроблено висновок, що без ретельного розгляду історичного аспекту виникнення та розвитку інституту неспроможності неможливо говорити про сучасні реалії цієї галузі вітчизняного та зарубіжного законодавства.

Ключові слова: боржник; суб'єкт господарювання; історичний розвиток; банкрутство; неспроможність; ліквідація

Постановка проблеми. Отримавши статус суверенної й незалежної держави, Україна стала на шлях розвитку ринкових економічних відносин. Цей перехід передусім було зумовлено внутрішніми економічними чинниками (підвищенням рівня інфляції, кризою платіжної системи, спадом різноманітних сфер виробництва), вплив яких негативно позначився на діяльності господарюючих суб'єктів. Тому для оздоровлення фінансово неспроможних підприємств на законодавчому рівні було створено спеціальний механізм — інститут неспроможності (банкрутства), який, до речі, є в усіх державах із ринковою економікою. Досліджуваний інститут сформувався й залишається на перехресті приватних і публічних інтересів та включає матеріальні й процесуальні норми.

Інтеграція України до європейського співтовариства потребує проведення економічних реформ, значного оновлення законодавства, яке регулює відносини у сфері підприємництва. Більшість науковців вважають інститут неспроможності (банкрутства) складовою частиною нормального функціонування ринкової економіки, що має сприяти її оздоровленню шляхом виведення з господарського обігу неефективних суб'єктів підприємницької діяльності. Отже, ефективне правове регулювання відносин неспроможності (банкрутства) підприємств спрямовано на мінімізацію негативних наслідків неплатоспроможності боржника, захист приватних інтересів боржника та його кредиторів, а також публічних інтересів держави. Історично на території України склалася така ситуація, що інститут банкрутства

існував далеко не завжди, а якщо й існував, то зовсім у різних видах та варіаціях. Без розгляду сучасного законодавства через призму його історичного розвитку неможливе нормальне функціонування цього інституту, адже людство завжди намагалося вчитися на помилках, яких припустилися в минулому, та переймати найкраще для сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових досліджень, присвячених окремим проблемам правової регламентації банкрутства підприємств, необхідно виділити роботи таких українських вчених, як Р. Г. Афанасьєв [1], О. М. Бірюков [2], В. В. Джуль [3], О. М. Зубатенко [4, с. 418–443], Ю. В. Кабенюк [5], В. А. Малига [6], Л. М. Ніколенко [7], О. П. Подцерковний [8], Б. М. Поляков [9], В. В. Радзивілюк [10], О. О. Степанов [11], С. О. Теньков [12], О. В. Тітова [13], М. І. Тітов [14] та ін. Проте історично-правової характеристики становлення саме ліквідаційної процедури як окремої процедури в справах про банкрутство на сьогодні ще не було надано.

Зважаючи на викладене вище, зазначимо, що **метою статті** є визначення ступеня безумовної взаємопов'язаності чинного вітчизняного законодавства у сфері банкрутства та його розвитку й процесу становлення з давніх часів; виділення спільних рис і розбіжностей на різних етапах еволюції певного інституту.

Виклад основного матеріалу. Історія конкурсного процесу бере свій початок зі Стародавнього Риму. Єгипет, Вавилон, Індія, Греція тощо не створили стрункої єдиної правової системи з усіма необхідними ознаками, що характеризують сам конкурсний процес. Річ у тому, що зазначені країни брали за основу нерівномірний розподіл між кредиторами лише майна боржника. Власне, сам боржник був основним засобом забезпечення боргу між кредиторами. З боржником можна було зробити все, що завгодно: продати, обміняти, змусити відпрацювати борг і навіть розрубати на частини.

Але, попри низку недоліків, давньоримський конкурсний процес заклав підґрунтя сучасного конкурсного процесу. При цьому слід виокремити такі його ознаки:

- звернення стягнення на майно боржника, а не на нього особисто;
- погашення кредиторських вимог як закінчення конкурсного провадження;
- формування органів конкурсного управління майном боржника;
- спростування майнових дій боржника;
- судове управління конкурсним процесом;
- формування конкурсної маси боржника (розшук, оцінка, господарське управління)

і її реалізація на конкурентних засадах;

- залучення до участі в конкурсному провадженні всіх кредиторів боржника.

Після Стародавнього Риму естафету в розвитку конкурсного процесу прийняли середньовічні Італія, Франція, Англія. Пізніше конкурсний процес почав розвиватися в Німеччині (XVII ст.) та США (XIX ст.).

Давньоруський конкурсний процес розпочався з «Руської правди» XIII ст. Уже тоді в першому правовому акті слов'янської держави — Київській Русі — були закладені основні положення конкурсного процесу.

Відповідно до «Руської правди», у разі конкуренції вимог кредиторів та внаслідок неоплатності боржника предметом стягнення ставало не лише майно неплатника, але й він сам. Інакше кажучи, стягнення кредиторів стосувалося вже й особи боржника. Боржник підлягав продажу, а виручені кошти розподілялися між кредиторами відповідно до встановленої черги — іноземці, кредитори з інших міст, інші кредитори. Але борг князя, як особливого суверена, оплачувався позачергово.

«Руська правда» диференціювала умови виникнення неоплатності (нешасна і злісна). За нещасної (безвинної) неоплатності, тобто за форс-мажорних обставин, боржник міг бути звільнений від відповідальності, і у цьому разі з ним укладалася угода про розстрочку боргів. Щодо злісних банкрутів було можливе застосування положень конкурсного процесу. Це стосувалося тих боржників, які втікали на чужину або переховувалися від своїх кредиторів.

Конкурсний процес царської Росії починається з XVIII ст., коли отримав початок розвиток економічних відносин. У першу чергу почали позначатися реформи Петра I. Однак

питання неспроможності не регулювалися єдиним законом. У цей період існували три види джерел права, що регулювали питання неспроможності: іноземне законодавство про неспроможність, давньоруський звичай стягнення боргів, конкурсне законодавство Російської імперії. Але при цьому не було системного застосування та єдиних підходів держави до вказаного питання. Першим у Російській імперії кодифікованим актом, що регулював питання неспроможності, був Статут 1800 року. Статут розкривав поняття неспроможності як нездатність боржника оплатити борги. Для кредиторів встановлювалися строки для участі в конкурсі. Пропущені строки не відновлювалися, а майнова вимога кредитора підлягала припиненню.

Тепер можна дослідити розвиток національного законодавства про банкрутство в Україні. Перед розпадом СРСР Українська РСР як суб'єкт радянського державного федеративного устрою не знала інституту банкрутства. Радянський конкурсний процес, що існував у середині 20-х років ХХ ст., був останнім спогадом про минулий капіталістичний світ. Інститут банкрутства був не потрібний радянському соціалістичному устрою, оскільки «лікування» фінансово «хворих» підприємств відбувалося іншими засобами. Якщо підприємство було цілком збитковим, то його або ліквідували, або приєднували до прибуткових. Для цього в міністерствах та відомствах створювалися спеціальні фонди для підтримки збиткових підприємств. Колгоспи, за невеликим винятком, завжди були збитковими, що змушувало державу щорічно списувати («пробачати») їхні борги. Таке вирішення питання щодо «оздоровлення» збиткових підприємств було досить неефективним та потребувало значних витрат державних коштів, що в комплексі з іншими обставинами призвело до занепаду радянської економіки.

Ось чому, коли Україна стала незалежною державою та проголосила курс на ринкову економіку, вона взяла на озброєння та відродила застосування інституту банкрутства.

У світовій практиці законодавство про банкрутство розвивалося двома принципово різними шляхами. Один із них базувався на принципах британської моделі, яка розглядала банкрутство як засіб повернення боргів кредиторам, що, певна річ, супроводжувалося ліквідацією боржника. Підґрунтя іншого шляху було закладено в американській моделі, основна мета якої полягає в реабілітації підприємства та відновленні його платоспроможності. Однак останнім часом спостерігається тенденція до зближення та поєднання зазначених моделей у законодавствах розвинених держав, адже нормативно-правове регулювання процедури банкрутства є однією з найдинамічніших сфер законотворчості [15; 16].

Першим національним нормативним актом, що регулював питання неплатоспроможності господарюючих суб'єктів, був Закон України «Про банкрутство» 1992 р. Це невеликий за обсягом і доволі нескладний за змістом нормативний акт. Особливістю цього Закону було те, що його дія поширювалася на суб'єктів підприємницької діяльності — боржників, що мали статус юридичної особи (до речі, на приватних підприємців-фізичних осіб не поширювалася). Справи про банкрутство розглядалися арбітражними судами за місцем знаходження боржника. Справа порушувалася у разі наявності безспірних грошових вимог незалежно від розміру за умови неоплатності їх у банку боржника понад один місяць. Боржник мав можливість ініціювати процедуру банкрутства не тільки за наявності зазначених умов, а й у зв'язку із загрозою неплатоспроможності. Перевірка підстав порушення справи про банкрутство здійснювалася на попередньому судовому засіданні. За підсумками попереднього засідання, у разі потреби, призначався розпорядник майна. Як правило, це був банк боржника. Змістом майнових вимог кредиторів було грошове зобов'язання, до складу якого включалися неустойка, збитки, фінансові санкції — тобто все, що мало грошове вираження. До повноважень зборів кредиторів (комітету кредиторів) належало обрання судових процедур: ліквідації або санації, прийняття або відмови від умов санації тощо. Процедура санації, по своїй суті, є мировою угодою з обов'язковою участю санатора (інвестора). Затвердження умов санації було підставою для припинення провадження в справі. Після визнання боржника банк-

рутом арбітражний суд призначав ліквідаторів з-поміж кредиторів, розпорядника майна, фінансових органів, банку боржника, інвестора, які формували ліквідаційну комісію. Діяльність ліквідаційної комісії здійснювалася на громадських засадах. Процедура банкрутства не обмежувалася в часі. Справа про банкрутство припинялася затвердженням умов санації або ліквідаційного балансу. Достатність майна боржника була підставою для звільнення боржника від боргів під час ліквідаційної процедури.

Закон України «Про банкрутство» 1992 р. містив чимало недоліків, що негативно впливало на економіку України. Насамперед він мав виражений прокредиторський характер, а його мета зводилася лише до оплати боргів кредиторів без урахування інтересів боржника як господарюючого суб'єкта у сфері економіки. Як бачимо, такий Закон був продовженням виконавчого провадження, тільки в іншій формі. У Законі був відсутній такий важливий засіб у процедурі банкрутства, як мораторій на задоволення вимог кредиторів, що не сприяло захисту інтересів боржника та кредиторів у справі. Відсутність базового розміру заборгованості давала можливість розпочинати процедуру банкрутства на підставі незначних сум боргу, що призводило до зловживання правом з боку як кредиторів, так і боржника [17]. Через відсутність професійного арбітражного керуючого робота ліквідаційної комісії виявилася неефективною.

Судова практика намагалася зменшити недоліки Закону 1992 р. Із цього приводу також існували роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 18.11.1997, які заповнили прогалину щодо регулювання частини відносин у процедурі банкрутства. Це стосувалося порядку порушення й припинення провадження в справі, виявлення кредиторів, співвідношення позовного провадження та процедури банкрутства, роботи ліквідаційної комісії. Але роз'яснення не могли змінити суті Закону, його прокредиторської спрямованості.

У 1999 р. був прийнятий новий Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», який із прокредиторського став продебіторським. Завдяки розвитку економіки настав час захищати не стільки кредиторів, скільки боржників. Закон 1999 р. встановив базові умови ініціювання процедури банкрутства; запровадив мораторій на задоволення вимог кредиторів; установив об'єктом правового регулювання тільки боргове грошове зобов'язання, виключивши з нього штрафні санкції; увів такі спеціальні реорганізаційні процедури, як санація й мирова угода; уперше в Україні застосував інститут арбітражних керуючих [18]. Цей Закон містить багато прогресивного в порівнянні із Законом 1992 р., також він має значну кількість схожих положень із Законом РФ про неспроможність (банкрутство) 1998 р.

Але, на жаль, указаний Закон мав низку недоліків, які частково були усунуті шляхом унесення до нього змін. У Законі 1999 р. відсутні обмеження для керуючого санацією й ліквідатора в частині самостійного розпорядження майном. Під час ліквідаційної процедури ліквідатор здійснює свою діяльність без плану та самостійно розпоряджається отриманими від продажу грошима. Роль господарського суду в процедурі банкрутства дуже незначна. Фактично всі повноваження з управління процедурою банкрутства концентруються в комітеті кредиторів, який пропонує суду кандидатуру арбітражного керуючого, контролює його діяльність, пропонує процедуру банкрутства (санацію, ліквідацію, мирову угоду). Крім того, у Законі 1999 р. було чимало редакційних неточностей і суперечностей. За період із січня 2000 р. по грудень 2011 р. у вказаний Закон аж 39 разів уносилися зміни та доповнення іншими законодавчими актами України; окремі положення цього Закону згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 22.05.2008 № 10-рп / 2008 визнано неконституційними, положенням частини 8 статті 5 цього Закону дано офіційне тлумачення Рішенням Конституційного Суду України від 20.06.2007 № 5-рп/2007 [19].

Для усунення вищевказаних недоліків та прогалин законодавства про банкрутство та з метою правильного й однакового застосування положень Закону постійно здійснювалося узагальнення судової практики, що мало наслідком прийняття таких рекомендацій та роз'яснень:

– рекомендації президії Вищого господарського суду України від 04.06.2004 № 04-5/1193 «Про деякі питання практики застосування Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»;

– постанови Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 № 15 «Про судову практику в справах про банкрутство».

Нова редакція Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» була прийнята Законом України від 22.12.2011 № 4212-VI, який набрав чинності з 19 січня 2013 року. Нова редакція Закону в період із лютого 2012 року по грудень 2014 року 18 разів змінювалася та доповнювалася.

Остання редакція Закону містить 134 основні статті, а також Розділ X «Прикінцеві та перехідні положення» (попередня редакція Закону містила лише 53 статті, Розділ VII «Прикінцеві положення»).

Відмінність Закону в редакції від 22.12.2011 від його попередніх редакцій та позитивний характер нової редакції полягають у такому:

– процедури банкрутства були доповнені санацією боржника до порушення провадження в справі про банкрутство (ст. 6 Закону);

– змінився статус арбітражного керуючого: він більше не є приватним підприємцем, а є суб'єктом незалежної професійної діяльності; здійснює діяльність на підставі свідоцтва, а не ліцензії; уведено Єдиний реєстр арбітражних керуючих України (ст.ст. 1, 4 Закону) та, як наслідок, Мін'юстом затверджено порядок формування й ведення зазначеного реєстру [20];

– діяльність арбітражного керуючого було більш деталізовано та широко регламентовано (Розділ VIII Закону);

– забезпечені кредитори пред'являли вимоги, забезпечені заставою майна не тільки боржника, а й майнового поручителя, чим було врегульовано суттєву проблему при застосуванні судами чинного законодавства (ст. 1 Закону);

– офіційне оприлюднення відомостей про справу здійснюється на офіційному веб-сайті Вищого господарського суду України;

– порівняно з попередньою редакцією було дещо звужено та чітко визначено повноваження державного органу з питань банкрутства (ст. 3 Закону);

– встановлено конкретні процесуальні норми щодо оскарження судових рішень у процедурі банкрутства (ст. 8 Закону);

– відокремлено процедуру прийняття судом заяви про порушення справи від самої процедури порушення справи про банкрутство, визначені різні правові наслідки вказаних процесуальних дій (ст.ст. 11–16 Закону);

– пом'якшені негативні наслідки для конкурсних кредиторів у зв'язку із пропуском строку пред'явлення вимог: замість погашення цих вимог згідно із Законом, що фактично означає припинення грошового зобов'язання боржника перед кредитором, тепер застосовується невизнання конкурсним кредитором та погашення вимог у шосту чергу в ліквідаційній процедурі (ст. 23 Закону);

– суттєво змінені підстави визнання недійсними правочинів (договорів) та включено нові норми про спростування майнових дій боржника в справі про банкрутство (ст. 20 Закону);

– до Закону вперше включено процесуальну норму щодо правонаступництва кредитора в справі (ст. 21 Закону);

– суттєво змінений та детально регламентований порядок продажу майна боржника в справі про банкрутство (ст. 44, Розділ IV Закону);

– виключено із Закону правові норми щодо банкрутства відсутнього боржника;

– обмежено строк проведення ліквідаційної процедури 12-ма місяцями та встановлено порядок передачі ліквідатором непроданих активів (ст.ст. 37, 45 Закону);

– передбачено можливість уведення процедури санації й після визнання боржника банкрутом (ст. 37 Закону);

– майно, що є предметом забезпечення, не включається до складу ліквідаційної маси (ст. 42 Закону); у попередніх редакціях Закону воно включалося, що призводило до постійного конфлікту інтересів між конкурсними та забезпеченими кредиторами;

– новацією Закону є Розділ IX «Процедури банкрутства, пов'язані з іноземною процедурою банкрутства» [18].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Незважаючи на те, що в кожній країні цей процес проходив по-різному, все ж таки він має деякі спільні для всіх риси: завжди і скрізь був боржник, який винен гроші та не може їх повернути, і був кредитор, який хоче повернути собі свої гроші будь-яким способом (за рахунок майна, за рахунок праці самого боржника і под.). Такий підхід був неактуальним лише за часів «командної» економіки, коли Україна була частиною СРСР і держава самостійно регулювала всі фінансові питання. Однак слід звернути увагу на те, що із часом усе стало на свої місця, а історія показала значущість інституту банкрутства як дуже важливого інструмента економіки будь-якої країни, без якого обходитися довго просто неможливо. Наступні наукові розвідки повинні спрямовуватися в бік пошуку напрямів спрощення процедури ліквідації й максимального забезпечення реалізації інтересів усіх її учасників.

Список використаних джерел

1. Афанасьев Р. Г. Проблемы правового регулирования банкротства за законодательством Украины: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ін-т економіко-прав. досліджень НАН України. Донецьк, 2001. 20 с.
2. Бірюков О. М. Порівняльно-правовий аналіз інституту неспроможності у законодавстві України та деяких іноземних країн: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський ун-т ім. Т. Г. Шевченка; Інститут міжнародних відносин. Київ, 1999. 20 с.
3. Джунь В. В. Інститут неспроможності: світовий досвід і особливості становлення в Україні. Київ; Львів: Інститут технології бізнесу і права, 2000. 177 с.
4. Господарське право : навч. посібник у схемах і таблицях / за заг. ред. канд. юрид. наук, доц. М. Л. Шелухіна Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 616 с.
5. Кабенюк Ю. В. Правове регулювання арбітражного управління в процедурі банкрутства в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ін-т економіко-прав. досліджень НАН України. Київ, 2019. 20 с.
6. Малига В. А. Правове забезпечення санації та мінімізації негативних наслідків банкрутства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ін-т економіко-прав. досліджень НАН України. Донецьк, 1999. 21 с.
7. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України: підручник /Одеса: Фенікс, 2011. 512 с.
8. Подцерковний О. П., Квасницька О. О., Степанова Т. В. та ін. Господарське процесуальне право України: підручник / за ред. О. П. Подцерковного, М. Ю. Картузова. Харків: Одиссей, 2012. 400 с.
9. Поляков Б. М. Право несостоятельности (банкротства) в Украине. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 440 с.
10. Радзивілюк В. В. Санація як судова процедура банкрутства: порівняльно-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Київський нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2001. 17 с.
11. Степанов О. О. Господарсько-правові засоби попередження банкрутства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ін-т економіко-прав. досліджень НАН України. Донецьк, 2006. 20 с.
12. Теньков С. Ликвидация предприятий: некоторые юридические и налоговые аспекты. *Вестник налоговой службы Украины*. 1999. № 47–48. С. 66–68.
13. Тітова О. В. Захист майнових інтересів учасників процесу ліквідації на підприємствах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ін-т економіко-прав. досліджень НАН України. Донецьк, 2006. 19 с.
14. Тітов М. І. Законодавство про банкрутство (проблеми і перспективи). *Право України*. 1995. № 11. С. 31–33.
15. Жук Л. А., Жук І. Л., Неживець О. М. Господарське право. Київ: Кондор, 2003. 400 с.

16. Суббот А. Шляхи вдосконалення механізму процедури банкрутства в Україні на основі міжнародного досвіду. *Віче*. 2014. № 18. С. 24–28.

17. Про банкрутство: Закон України від 14.05.1992 № 2343. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 31. Ст. 440.

18. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30.06.1999 № 784–XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 42–43. Ст. 378.

19. Рішення Конституційного суду України від 20.06.2007 по справі № 5-рп/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-07>.

20. Про затвердження Порядку формування і ведення Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України : Наказ Міністерства юстиції України від 26.03.2013 № 541/5. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0514-13> (дата звернення: 07.02.2019).

Богатырь Виктор Константинович,

аспирант

(Донецкий юридический институт МВД Украины, г. Кривой Рог)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8340-6388>

ИСТОРИКО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНОВЛЕНИЯ ЛИКВИДАЦИОННОЙ ПРОЦЕДУРЫ КАК ОТДЕЛЬНОЙ СУДЕБНОЙ ПРОЦЕДУРЫ В ДЕЛЕ О БАНКРОТСТВЕ

В статье на основе применения методов анализа и сравнения рассмотрен процесс развития и становления современного законодательства о ликвидации должника-банкрота. Показано, что современное состояние законодательства напрямую зависит от исторического развития данной отрасли и становления института банкротства, в частности на территории современной Украины и других развитых в то время государств. Сделан вывод, что без тщательного рассмотрения исторического аспекта возникновения и развития института несостоятельности невозможно говорить о современных реалиях этой отрасли отечественного и зарубежного законодательства.

Ключевые слова: должник; субъект хозяйствования; историческое развитие; банкротство; несостоятельность; ликвидация

Bohatyr Viktor Kostyantynovich,

aspyrant

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8340-6388>

HISTORICAL AND LEGAL CHARACTERISTICS OF THE FORMATION OF LIQUIDATION PROCEDURE AS A SEPARATE JUDICIAL PROCEDURE IN THE BANKRUPT ACTION

In the article, based on the application of methods of analysis and comparison, the development and formation of modern legislation on the liquidation of a bankrupt debtor is considered. It is shown that the current state of legislation directly depends on the historical development of the industry and the establishment of the institution of bankruptcy, in particular, on the territory of modern Ukraine and other, developed at that time states. It is concluded that without careful consideration of the historical aspect of the emergence and development of the insolvency institution, it is impossible to speak about the current realities of this branch of domestic and foreign legislation. A fairly large-scale comparative analysis of the bankruptcy laws of different states and different periods of their existence was conducted: Ancient Rome, Kievan Rus, the Russian Empire, the USSR. Legislative acts of independent Ukraine are analyzed, the invalid regulating relations in the field of insolvency in the past years. The work establishes unconditional interconnectedness of the currently existing domestic legislation in the field of bankruptcy, and its development and the process of formation from ancient times. Despite the fact that in each country this process took place in different ways, there are some common traits to all of them: there is always and everywhere a debtor who is to blame for money and can not return them, and there is a lender who wants to return his money back, in any way (at the expense of property, at the expense of the work of the debtor himself, etc.). Such an approach was irrelevant only during the time of the command economy, when Ukraine was the part of the USSR and the state independently regulated all financial issues. However, we should pay attention to the fact that over time everything has returned to its place and history has proven that the institution of bankruptcy — it is really an important tool in the economy of any country and it is simply impossible to do without it for a long time.

Key words: debtor; business entity; historical development; bankruptcy; insolvency; liquidation

Надійшла до редколегії 05.02.2019